

UN ALT FRAGMENT DIN TEZAURUL DE DENARI ROMANI IMPERIALI DESCOPERIT ÎN ANUL 1935 LA SASCUȚ, JUD. BACĂU

EMANUEL PETAC

La începutul anului 1994, domnul dr. Florentin Crețu a prezentat spre identificare Cabinetului Numismatic al Bibliotecii Academiei Române un număr de opt denari romani imperiali. Cele opt monede se eșalonează între a doua parte a domniei lui Nero și domnia lui Commodus, mai exact între anii 65–66, respectiv 180–183. Potrivit informațiilor furnizate de proprietarul monedelor, acestea reprezintă un fragment dintr-un lot monetar de circa 100 piese, intrat în posesia bunicului domniei sale în localitatea Sascuț, jud. Bacău, cândva în perioada interbelică. Din păcate, monedele respective au fost înstrăinate de bunicul actualului proprietar (cu excepția celor opt denari semnalati acum), în aceeași perioadă interbelică, și urma lor s-a pierdut.

În literatura de specialitate se cunoaște un mare tezaur de peste o mie de piese descoperit în anul 1935 în Sascuț, jud. Bacău¹. Recuperat în cea mai mare parte (901 piese din peste 1000), tezaurul a fost introdus foarte repede în circuitul științific prin publicarea sa în același an de către dr. George Severeanu, pe atunci director al Muzeului de Istorie al orașului București². Cele 901 monede publicate atunci au fost achiziționate pentru Cabinetul Numismatic al Muzeului de Istorie București de la un comerciant din aceeași localitate (vezi tabelul I, cu structura tezaurului după dr. G. Severeanu și cu adăugarea pieselor noastre). Descoperirea ar fi avut loc în „apropierea satului Sascuț, pe malul drept al Siretului, într-o regiune foarte bogată în resturi arheologice romane”³. Monedele amintite se plasează din punct de vedere cronologic între domnia lui Nero, anii 65-66 și domnia lui Commodus, anul 187⁴. Coincidența dintre totalul pieselor nerecuperate de dr. G. Severeanu și cel al pieselor deținute cândva de bunicul dr. Fl. Crețu (o sută), apartenența la aceeași perioadă cronologică și, bineînțeles, localitatea descoperirii, duc inevitabil la concluzia că avem de-a face cu piese din amintitul tezaur. După datele puse la dispoziție de dl. Radu Ocheșeanu, actualul conservator al Cabinetului Numismatic aparținând Muzeului de Istorie și Artă al Municipiului București, cele 901 monede din tezaurul de la Sascuț au dispărut în anul 1944, în condițiile în care în clădirea Muzeului a fost încartiruită o unitate a armatei sovietice⁵.

Fig. 1. Denari romani imperiali din tezaurul de la Sascut, jud. Bacău (lotul 2).

CATALOGUL MONEDELOR

Nero

1. AR ↓ 3,03 g; 18 mm.
BMC, I, p. 210, nr. 74-76, anii 64-68.
RIC, I², p. 154, nr. 64, anii 65-66.

Galba

2. AR ↓ 3,02 g; 18 mm.
BMC, I, p. 314, nr. 36, anii 68-69.
RIC, I², p. 141, nr. 168, anii 68-69.

Titus

3. AR ↓ 3,15 g; 18 mm.
BMC, II, p. 232, nr. 51, anul 80.
RIC, II, p. 118, nr. 21 b, ianuarie-iulie 80.

Traian

4. AR ↓ 3,35 g; 18 mm.
BMC, III, p. 33, nr. 18, anii 98-99.
RIC, II, p. 246, nr. 19, anii 98-99.

Hadrian

5. AR ↓ 3,46 g; 19 mm.
BMC, III, p. 297, nr. 465, anii 125-128.
RIC, II, p. 362, nr. 202, anii 125-128.

Antoninus Pius: Faustina I

6. AR ↓ 3,59 g; 19 mm.
BMC, IV, p. 58, nr. 391, clasa 3, după 141.
RIC, III, p. 71, nr. 360, clasa 3, după 141.

Marcus Aurelius: Lucilla

7. AR ↑ 3,13 g; 17 mm.
BMC, IV, p. 433, nr. 356, grupa 2, anii 164-169.
RIC, III, p. 279, nr. 787.

Commodus: Crispina

8. AR ↑ 3,27 g; 18 mm.
BMC, IV, p. 696, nr. 44-46, anii 180-183.
RIC, III, p. 399, nr. 286 a, anii 180-183.

După cum se știe, tezaurele care se încheie cu monede emise în timpul lui Commodus, înainte de reforma monetară a lui Septimius Severus⁶, reprezintă cea mai importantă familie de tezaure cunoscute la est de Carpați⁷.

Tabelul I.

Structura tezaurului de la Sascut după G. Severeanu, cu adăugarea noului lot

Împăratul emitent	Lotul I	Lotul II
Nero	8(0,89%)	1 9(0,99%)
Galba	5(0,55%)	1 6(0,66%)
Othon	2(0,22%)	
Vitellius	3(0,33%)	3(0,33%)
Vespasian.	39(4,32%)	39(4,32%)
Titus	17(1,89%)	1 18(1,98%)
Domitian	44(4,88%)	44(4,88%)
Nerva	30(3,32%)	30(3,32%)
Traian	185(20,98%)	1 190(20,90%)
Hadrian	152(16,87%)	1 153(16,83%)
Antoninus Pius	143(15,87%)	
Antoninus Pius: Faustina I	58(6,43%)	1 59(6,49%)
M. Aurelius	119(13,20%)	
M. Aurelius: Faustina II	61(6,77%)	
M. Aurelius: Lucilla	18(1,99%)	1 19(2,09%)
Commodus	10(1,10%)	
Commodus: Crispina	3(0,33%)	1 4(0,44%)
Total	901(100%)	8 909(100%)

Diferențele care apar în structura lotului II față de grupul principal de monede din tezaur se explică, desigur, prin faptul că au fost deliberat oprite de la înstrăinare

de primul lor proprietar. Remarcăm excelenta stare de conservare a celor opt monede din lotul prezentat, lucru semnalat și de dr. Severeanu, în 1935, pentru celelalte 901 piese⁸.

În privința datei îngropării tezaurului, aceasta nu poate fi stabilită cu precizie, știut fiind că în mediul barbar sunt teaurizate monedele cu un procentaj ridicat de argint, deci cele aflate în circulație înainte de reforma monetară a lui Septimius Severus. De aceea, considerăm la rândul nostru că este posibil ca acest tezaur să fi fost îngropat în mediul carpic, într-un moment poate chiar sensibil ulterior datei indicate de cea mai recentă monedă⁹.

NOTE

¹ V. Mihăilescu-Bârliba, *La monnaie romaine chez les Daces orientaux*, București, 1980, p. 202.

² G. Severeanu, *Bucureștii*, 2, 1935, p. 218.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*.

⁵ Mulțumim, pe această cale, domnului Radu Ocheșeanu pentru informațiile furnizate.

⁶ D. R. Walker, *The Metrology of the Roman Silver Coinage*, III, BAR, Supplementary Series, 40, Oxford, 1978, p. 3-12.

⁷ V. Mihăilescu-Bârliba, *op. cit.*, p. 243-244.

⁸ G. Severeanu, *op. cit.*, p. 218.

⁹ Gh. Poenaru Bordea, R. Ocheșeanu, BSNR, 80-85, 1986-1991, 134-139, p. 279.

UN AUTRE FRAGMENT DU TRÉSOR DE DENIERS ROMAINS IMPÉRIAUX DÉCOUVERT EN 1935 À SASCUT, DÉP. DE BACĂU

RÉSUMÉ

L'auteur présente un autre fragment du trésor découvert en 1935 à Sascut, dép. de Bacău. Le trésor avait plus de 1000 monnaies, de Néron à Commode, dont 901 achetées par G. Severeanu pour le Musée d'Histoire de Bucarest (disparues en 1944, quand le bâtiment abritait une unité de l'Armée Rouge). Des autres 100 monnaies du trésor on a récupéré aujourd'hui seulement 8 deniers de Néron à Crispine. C'est un autre exemple d'une famille des trésors qui sont très nombreux chez les Daces orientaux.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. Deniers romains impériaux du trésor de Sascut, dép. de Bacău.

Tableau I. La structure du trésor de Sascut, d'après G. Severeanu, en ajoutant le nouveau lot.

TEZAURUL MONETAR ROMAN IMPERIAL DE LA PĂDUREȚU, JUD. VÂLCEA

CONSTANTIN PREDA

În septembrie 1955, prof. A. Sacerdoșeanu de la Facultatea de Istorie din București ne informa că undeva, în părțile de jos ale râurilor Călmățui și Bistrița, în fostul raion Horezu, în apropierea comunei Dăești, s-ar fi descoperit un tezaur monetar. Odată cu informația amintită ne-a fost încredințată și o monedă, un denar roman imperial, de unde am putut deduce, încă din această fază a investigațiilor, că este vorba de un tezaur cu monede romane din epoca imperială.

Pe temeiul acestor prime date ne-am deplasat, în două rânduri, în toamna aceluiași an, în zona indicată, reușind să stabilim cu certitudine locul și condițiile descoperirii, precum și soarta împărțită de conținutul tezaurului¹. În urma celor două investigații întreprinse de noi s-a putut stabili că în ziua de 10 iulie 1955, cetățeanul Constantin Cerbu din satul Ciorăști, com. Șirineasa (fostul raion Horezu), jud. Vâlcea, în drumul său de înapoiere acasă prin apropierea satului Pădurețu, com. Băbeni, a întâlnit, după relatările proprii, câțiva copii, aflați cu vitele la păscut, care adunaseră cca. 30-40 monede de la suprafața pantei unei mici viroage săpate de apele de ploaie. Încredințat că ar putea fi vorba de o descoperire de oarecare importanță a efectuat de îndată un mic sondaj, care a dus la scoaterea la lumina zilei a unui vas de lut plin cu monede.

Locul exact al descoperirii se află la cca 800 m spre sud de satul Pădurețu, la punctul numit „La Poieni”, pe proprietatea lui Gheorghe Păușescu, unde există o mică viroagă. Cu timpul, ca urmare a arăturilor și a eroziunii apelor, pământul de deasupra vasului a fost deplasat în josul pantei și odată cu acesta au fost antrenate și o parte din monede. Așa se explică prezența acestora la suprafața terenului și depistarea lor întâmplătoare de către copii.

Intrat în posesia tezaurului, descoperitorul, după o prealabilă tatonare, a căutat să valorifice, prin vânzare, monedele respective, ceea ce a și reușit. Din fericire el s-a adresat, în acest scop, unor muzee din zonă, care s-au arătat interesate să achiziționeze monedele oferite spre cumpărare. Astfel, tezaurul avea să fie împărțit în trei loturi, intrate în colecțiile a trei muzee. Unul din loturi, cel mai mare, alcătuit din 3500 de monede a fost achiziționat de Muzeul Brukenthal din Sibiu². Un al doilea lot, constând din 867 monede va ajunge în colecțiile Muzeului județean Pitești, iar cel de-al treilea, format din 531 monede, la Muzeul de istorie din Rm. Vâlcea. La acestea se mai adaugă un grup de 44 piese, recuperate de noi de la copiii din satul Ciorăști, cu prilejul deplasării noastre la locul descoperirii și depuse apoi la Institutul de Arheologie din București.

BSNR, LXXXVI - LXXXVII, 1992-1993, p. 109-115